

ціальних фондів; складено історію організації ВБУ та розвитку спеціалізованих фондів Бібліотеки за 1918–1934 рр.

Вивчено комплекс документальної спадщини таких видатних діячів бібліотечної справи, як Є.Кивлицький, С.Постернак, Ю.Іванов–Меженко, Г.Житецький, С.Маслов, П.Попов, В.Кордт, О.Дзбановський (зберігається у фондах Інституту рукопису НБУВ), документи відомого архіву Бібліотеки та інших архівів України. Залучаються деякі особові матеріали видатних учених М.Василенка, В.Вернадського, С.Єфремова, А.Кримського.

1918–1934 рр. – період існування Всенародної (Національної) бібліотеки України до реорганізації ВУАН та підпорядкування бібліотеки Академії й перейменування ВБУ в Бібліотеку Всеукраїнської Академії наук. Найбільша увага приділяється в дисертації періоду 1918–1929 рр. – до початку масових судових процесів та репресій в Академії наук і в українському суспільстві. В цей період у цілому сформовані спеціалізовані фонди. 1930–1934 рр. розглядаються як час повної деструкції первісних ідей Національної бібліотеки.

Дисертантка встановила історію формування спеціалізованих фондів ВБУ, їх комплектування, пошуки оптимальної організації, що не висвітлювалися у попередніх історичних дослідженнях. Виокремлено три етапи функціонування спеціалізованих підрозділів ВБУ: 1918–1922 рр. – збирання фондів; 1923–1928 рр. – формування науково-методичних основ діяльності спеціалізованих фондів Бібліотеки; 1929–1934 рр. – деформація національної ідеї Бібліотеки та перетворення її в наукову загальносоюзного радянського типу.

Реорганізація бібліотеки в державну та центральну наукову була викликана ідеологічними й політичними подіями в Україні, переслідуванням національної інтелігенції і національної науки кінця 20 – поч. 30-х років, які потім спричинили переорієнтацію функції та загальної діяльності Бібліотеки як державного книгосховища.

Відносно незалежний розвиток ВБУ, яка існувала при ВУАН, але мала переваги у проведенні власної внутрішньої політики, був визначений її статусом не лише академічної, а й всеукраїнської бібліотеки. Цьому сприяла діяльність її директорів та завідуючих відділами, які формували бібліотечну політику на високому науковому рівні як національну українську та, одночасно, як бібліотеку світового рівня. У внутрішній полі-

тиці поняття «україніка» ними збереглося як головна стратегія розвитку фондів.

У 1930–1934 рр. напрям діяльності ВБУ повністю змінюється: ідеологія Національної бібліотеки перетворюється на ідеологію наукової державної бібліотеки загальнорадянського типу. Руйнування ідеї Національної бібліотеки стало приводом для відмови від створення відділу україніки на базі виокремлення її фонду та організації бібліографічної роботи з ним. Меншою мірою постраждали фонди рукописів, стародруків, музичного та графічного відділів, діяльність яких була пов'язана з національною ідеєю не так виразно.

Дисертанткою запропоновано систему періодизації етапів діяльності та розвитку НБУВ, що теж є новим в історичній науці.

У світлі останніх публікацій, де в перевернутому вигляді подається взагалі постулат про Національну бібліотеку як таку, дисертантка, використовуючи рукописні документи осіб, які стояли біля витоків ідеї Національної бібліотеки України, стверджує правильність створення такої установи на базі колишньої ЦНБ ім. В.І.Вернадського НАН України.

Віра Попроцька,
к.пед.н.,
вчений секретар НБУВ

Експрес-дослідження в Тернопільській ДОУНБ

У Тернопільській ДОУНБ було проведено експрес-дослідження «Найпопулярніші твори 1997 р.». З нього випливає, що значне місце серед читацьких уподобань займають українські автори: У.Самчук, Б.Лепкий, П.Загребельний, І.Багрянний, М.Зеров, В.Стус, О.Олесь, Л.Костенко, В.Винниченко, Є.Дудар, Р.Горак, О.Кобилянська, О.Довженко, А.Чайковський, Ю.Опільський, Ю.Андрухович. Користуються популярністю і російські письменники. Це – М.Булгаков, А.Чехов, І.Бунін, В.Суворов, Ф.Достоевський, М.Леонов, В.Шитов, В.Аксьонов, В.Пікуль, А.Вербицька, В.Токарева, О.Мариніна, Л.Васильєва, М.Алданов.

Простежуються нові пріоритети, зокрема потяг до творів української та зарубіжної класики, поезії, міфології, філософії, психології, бізнесу, комп'ютерної техніки, іноземного мово- та релігієзнавства. Зростає інтерес до історичної літератури.

Найчастіше відвідує абонемент студентство, інтелігенція та спеціалісти різного профілю. Активно читають люди похилого віку.

Виявлено значну кількість нереалізованих запитів, серед яких такі художні твори, як «Марія» У.Самчука, п'єси Б.Шоу, Г.Ібсена та І.Карпенка-Карого, твори Л.Костенко та Б.Лепкого, «Втрачений рай» І.Мільтона, «Синій птах» М.Метерлінка, «Новели» П.Меріме, «Переможені» І.Головкіної, «Тигрлови» І.Багряного, «Щоденники» та «Україна в огні» О.Довженка.

Гостра потреба існує в підручниках, економічній літературі, філософській, правовій, виданнях краєзнавчих, з психології та соціології.

Серед журналів наші читачі віддають перевагу «Дзвону», «Березоллю», «Києву», «Вітчизні», «Всесвіту», «Україні», «Иностранной литературе», «Огоньку», «Тернополлю».

Г.Моліцька,
заступник директора з наукової роботи Тернопільської ДОУНБ